

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس پنجشنبه ۱۶ بهمن ماه ۱۳۰۹ * (شانزدهم شهر رمضان ۱۳۴۹)

فهرست مذاکرات

- ۱) تصویب صورت مجلس
- ۲) طرح و تصویب لایحه متمم بودجه ۱۳۰۹ مجلس
- ۳) لایحه اجازه معافیت ادوات دفن ملخ
- ۴) شور نسبت به لایحه حق الضاربه وجوه دولتی
- ۵) شور نسبت به لایحه املاک مزروعی اتباع خارجه
- ۶) موقم و دستور جلسه بعد - ختم جلسه

مجلس هشت ساعت و نیم بعد از ظهر بریاست آقای دادگر تشکیل گردید

[۱ - تصویب صورت مجلس]

صورت مجلس یکشنبه ۱۲ بهمن ماه را آقای مؤید احمدی (منشی) قرائت نمودند * *

- رئیس - آقای طهرانی .
- طهرانی - قبل از دستور .
- رئیس - آقای طباطبائی دیا .
- طباطبائی دیا - آقای رهبری را در صورت مجلس غائب بود بنده مخالفت کردم يك شرحی عرض کردم که فقط بی اجازه نوشته اند در صورتیکه ایشان مریض بودند بنده شاید يك مختصری او را که بی اهمیت بوده است ذکر هم متذکر نبودم اجازه شانرا تقدیم کنم کرده اند فقط از نقطه نظر توسعه زراعت و تشویق ارباب
- رئیس - مراجعه میشود بکمیسبون عرایض اصلاح میشود . آقای روحی .
- روحی - در آن کلیات که راجع به تملك اتباع خارجه

* عین مذاکرات مشروح هشتمین جلسه از دوره هشتم تقنینیه . (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

دایرة تند نویسی و تحریر صورت مجلس

* * اسامی غائبین که ضمن صورت مجلس خوانده شده است :

- غائبین با اجازه - آقایان : تیمور تاش - عبدالعسین خان دیا - بوشهری - عدل
- غائبین بی اجازه - آقایان : رهنما - آشتیانی - اسدی - آقا زاده - سزواری - کاشانی - موقر - حاج محمد رضا بهبهانی
- آفارضا مهدوی - اعظم زنکنه - مزدهی - دکتر ضیائی
- دیر آمدگان با اجازه - آقایان : روحی - ناصری - ارگانی
- دیر آمدگان بی اجازه - آقایان : رهبری - حاج حسین آقا مهدوی - یونس آقا وهاب زاده

قلاحت و از این قبیل چیزها . خوب است دقت بکنند آقایان و اصلاح کنند زیرا که آن قسمتی که بنده عرض کردم کوچکترین و غیر مفیدترین آن بوده است که در صورت مجلس ذکر شده است

رئیس - بطوریکه خاطر آقا مسبوق است صورت تفصیلی مجلس تمام نطق آقا را عیناً ضبط میکنند (روحی میدانم) صورت خلاصه غالباً يك چیز کوچکی و خلاصه از نطق است در صورت مجلس نظری نیست؟ (نمایندگان خیر) صورت مجلس تصویب شد.

[۲ - طرح و تصویب متمم بودجه ۱۳۰۹ مجلس]

رئیس - خبر کمیسیون محاسبات مجلس قرائت میشود: **خبر کمیسیون** - کمیسیون محاسبات لایحه متمم بودجه سال هزار و سیصد و نه مجلس را با مذاقه کامل تحت مطالعه قرار داده و ماده واحده پیشنهادی اداره مباشرت را عیناً تصویب نموده و خبر آنرا تقدیم میدارد.

رئیس - ماده واحده قرائت میشود:

ماده واحده - برای تمه مخارج سال ۱۳۰۹ مجلس شورای ملی مبلغ هفتاد هزار تومان بمباشرت مجلس شورای ملی اعتبار داده میشود که از وزارت مالیه دریافت دارد **رئیس** - وزیر مالیه در باب مجلس میخواستند اظهار بفرمایند بفرمایند.

وزیر مالیه - عرض میشود همانطوری که الان عرض کردم خود مجلس و اداره مباشرت مجلس بودجه خود را یعنی تمه مخارج را پیشنهاد کرده اند و معلوم است که دولت موافقت دارد و علی الرسم باید اظهار شود و مجلس را ما همینطور از صرفه جوئی عمومی مملکت پیدا کردیم چون مجلس باید ذکر شود بنده عرض میکنم که مجلس را ما همینطور قرار داده بودیم و مذاکره هم شد با آقای ارباب و توافق کامل هم حاصل است.

رئیس - آقای یاسائی.

یاسائی - عرض میشود بنده میخواستم تذکر بدهم این فرمایشی که آقای وزیر مالیه فرمودند بایستی در متن خبر کمیسیون قید شود (صحیح است) بعلاوه چون

بودجه هذه السنه که قبلاً تصویب شده است الان نظرم نیست خواستم آقای ارباب توضیح بدهند که این مبلغ هفتاد هزار تومان بضمیمه مبلغی که سابق گذشته تفاوتش بان مبلغی که در سال گذشته برای بودجه مجلس تصویب شده است چیست و چقدر توانسته اند صرفه جوئی کنند؟ **رئیس** - آقای ارباب.

ارباب کیخسرو - راجع بقسمت اول که سؤال شد آقای وزیر مالیه موافقت فرمودند گمان میکنم که تکلیف مجلس است که هر طور مقتضی باشد در ضمن لایحه بکنجانند که این نظر را درست بپروراند ولی راجع به قسمتی که آقای یاسائی سؤال فرمودند عرض کنم بودجه سال ۱۳۰۸ ششصد و نود و شش هزار و سیصد و نود و دو تومان بوده است . بودجه که امسال پیشنهاد کردیم پانصد و شش هزار و سیصد و پنجاه دو تومان بوده است بعلاوه ده هزار تومان اعتبار برای مقبره فردوسی داده شده از این میزان که حساب کردیم دو بیست هزار و چهل تومان نسبت به بودجه سال گذشته کمتر است این هفتاد هزار تومان که تصویب شود معذالک صد و سی هزار تومان کمتر از بودجه سال گذشته بوده است (صحیح است)

رئیس - آقای ملک مدنی نظری دارید؟

ملک مدنی - خیر.

رئیس - آقای روحی

روحی - عرضی ندارم.

رئیس - ماده واحده را با افزایش جمله که توافق دارد وزارت مالیه با اداره مباشرت قرائت میکنیم بعد رأی بورقه میگیریم:

ماده واحده - برای تمه مخارج سال ۱۳۰۹ مجلس شورای ملی مبلغ هفتاد هزار تومان از محل صرفه جوئی سال ۱۳۰۹ مملکتی بمباشرت مجلس شورای ملی اعتبار داده میشود که از وزارت مالیه دریافت دارد

رئیس - آقای وزیر مالیه بانظر شما موافق است؟

وزیر مالیه - بلی

رئیس - موافقین ورقه سفید خواهند داد

[اخذ و تعداد آراء بعمل آمده هشتاد و سه ورقه سفید تعداد شد]

رئیس - عدّه حاضر در موقع اخذ رأی نود و يك باکثرت ۸۳ رأی تصویب شد.

[۳ - لایحه اجازه معافیت ادوات دفع ملخ]

رئیس - خبر کمیسیون بودجه قرائت میشود: **خبر کمیسیون**

کمیسیون بودجه لایحه نمره ۳۸۵۵۲ دولت رانحت شور و مطالعه قرار داده و بالاخره ماده واحده پیشنهادی را با اصلاحی تصویب و اینک پیشنهاد مجلس شورای ملی مینماید.

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است ادویه و اشیائی را که از اول اردیبهشت تا پانزدهم تیرماه ۱۳۰۸ بتوسط مأمورین دولت شوروی برای دفع ملخ وارد شده از مالیات راه و حقوق و عوارض گمرکی معاف نماید.

رئیس - آقای یاسائی

یاسائی - عرض کنم بعقیده بنده این خبر مربوط به کمیسیون بودجه نبوده است مربوط به کمیسیون قوانین مالیه است برای این که معافیت گمرکی، وضع گمرک، وضع مالیات، الغاء مالیات همیشه مربوط بوده است به کمیسیون مالیه و کمیسیون بودجه هم همیشه البته موافقت میکرده است از نقطه نظر خرج ولی اصلاً وضع و الغاء مالیات از وظائف و خصایص کمیسیون قوانین مالیه است **رئیس** آقای فهیمی.

فهیمی - گمان میکنم که آقای یاسائی این جا يك اشتباهی کرده اند این که الغاء مالیات بطور کلی یا الغاء گمرکی بطور کلی نیست يك مبلغ معینی است که از عوارض

اسامی رأی دهندگان

آقایان: مجد ضیائی - ساکبان - کیخسرو شاهرخ - یاسائی - امیر ابراهیمی - ملک زاده - دکتر احتشام - حاج میرزا حسین خان فاطمی - جهانشاهی - خواجهی - افسر - صفاری - میرزا صادقخان اکبر - اورنگ - فرشی - بیات ماکو - دکتر عطاءالله خان سمیعی فتوحی - فهیمی - شریفی - فزونی - دکتر لقمان - باستانی - رهبری - دبیر سهرابی - مجد ضیائی - مقدم - دادور - دولت شاهی تربیت - ملک مدنی - حسامی میرزا دولتشاهی - مسعودی خراسانی - روحی - فاطمی - مفتی - آدینه جان یار علی - حیدری - بیات ناصری - میر سید محمد مجبط - عبدالحسین خان دیا - دکتر امیر اعلم - رهنا - اعتبار - وثوق - مولوی - بیر نیا - طباطبائی دیا ملک زاده - آملی - جمشیدی - میرزا اسدالله فقیه - میرزا محمد خان وکیل - بنکدار - یونس آقا وهاب زاده - طالش خان - میرزا حسینخان افشار - دکتر طاهری - سید کاظم یزدی - ثقة الاسلامی - دبستانی - اسکندری - کازرونی - میرزا محمد حسین نواب - ارگانی - طهرانی - کفائی - مخبر فرهمند - طهرانچی - امیر دولتشاهی - میرزا بانس - درانی - مؤید احمدی - ملک آرائی - هزار جریبی - دکتر شیخ - فتحعلی خان بختیار - ایقوانی - میرزا سید احمد بهبانی - محمد تقی خان احمد - لاریجانی

سنة است) خیر از کجا معلوم می‌شود؟ باید واضح باشد این جا روشن نیست.

دکتر طاهری (مخبر کمیسیون بودجه) - اینکه اردیبهشت تصریح نشده است برای این است که معلوم است که اردیبهشت همان سال است و بعلاوه این که دولت پیشنهاد کرده است فقرات متعدد نبوده است که وارد کرده باشد فقط يك مقدار ادویه و اشیائی است که برای دفع ملخ وارد شده است در این تاریخ بعد هم يك لایحه و يك قانون کلی گذشت که تمام آنچه که برای دفع ملخ وارد می‌شود از عوائد گمرک و مالیات راه معاف است این بود که این مقدار قبل از آن قانون بوده که وضع شد این را يك قانون مخصوصی برایش آوردند که معاف باشد.

رئیس - آقای روحی فرمایشی دارید؟

روحی - عرضی ندارم.

رئیس - آقای یاسائی قانع شدید که این مطلب از وظایف کمیسیون بودجه بود؟

یاسائی - نظر مجلس این است بنده حرفی ندارم بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - آقایان موافقین و رفقۀ سفید خواهند داد (اخذ و تعداد آراء بعمل آمده هفتاد و هشت و رفقۀ سفید تعداد شد)

رئیس - در موقع اعلان اخذ آراء عدۀ حاضر ۸۹ نفر بودند با کثرت ۷۸ رأی تصویب شد.

[۴ - راجع بحق العمل و حق المضاربه وجوه دولتی]

رئیس - خبر دیگر از کمیسیون بودجه: خبر کمیسیون:

✽ اسامی موافقین

آقایان: نقة الإسلامی - مخبر فرمند - میرزا فتح الله خان فزونی - دکتر طاهری - دکتر لقمان - میرزا محمد حسین نواب دبستانی کرمانی - سید کاظم یزدی - دکتر ملک زاده - فهیمی - اسکندری - رضا قلیخان باستانی - افسر - طباطبائی و کلبلی - میرزا محمد علیخان تربیت - حاج میرزا حسین خان فاطمی - دکتر احتشام - امیر عامری - فرشی - مقدم - دادور - مجد ضیائی - فتوحی - دکتر عطاء الله - جمعی - حسنعلی میرزا دولتشاهی - میرزا صادق خان اکبر - مسعود خراسانی - دیر سهرابی - ارباب کیخسرو شاهرخ - محمد علی میرزا دولتشاهی - آدینه جان بار علی - میر سید محمد مجبط - لاریجانی - ناصری - رهنما - ولوی - طالش خان - بیات طهرانچی - میرزا محمد تقی طباطبائی - کفائی - کازرونی - میرزا بانس - امیر ابراهیمی - مؤید احمدی - خواجوی - رهبری - ملک مدنی - امیر تیمور مفتی - اورنگ - دکتر امیر اعلم - میرزا احمد خان صفاری - شریفی - بیات ماکو - میرزا حسین خان افشار - ملک آرائی - امیر دولتشاهی - سهرابخان ساندیان - میرزا سید احمد بهبهانی - لبقوانی - دربانی - میرزا محمد خان وکیل - حبیبی طباطبائی دیبا - ابوالحسن خان بیرنیا - ملک زاده آملی - طهرانی - فتحعلی خان بختیار - محمد تقی خان اسعد - جمشیدی - دکتر شیخ سید مرتضی وثوق - اعتبار - هزار جریبی - یاسائی - عبدالحسین خان دیبا - حیدری

رئیس - ماده واحد مطرح است مخالفی نیست؟ آقای دشتی **دشتی** - بنده هر چه لایحه را خواندم چیزی ازش فهمیدم و می‌خواستم از آقای وزیر مالیه خواهش کنم که ایشان يك توضیحاتی در این باب بدهند که به بنیم قضیه از چه قرار است بنده که دومرتبه خواندم چیزی ازش فهمیدم (جمشیدی - صحیح است)

وزیر مالیه - در سنوات گذشته و همینطور در همین امسال هم در اول سال خیلی مشکل بوده است (همیشه مشکل است) که پیش بینی کامل کرد که در ظرف سال چقدر دولت مقروض می‌شود در حساب و چقدر باید حق المضاربه ادا کند لهذا بطور تخمین يك پیش بینی در لایحه بودجه دارد مثلاً فرض بفرمائید دولت از اول سال تا آخر سال دویست هزار تومان بطور مساعده یا در حساب جاری مقروض می‌شود و فرع این دویست هزار تومان یعنی حق المضاربه اش را داد بودجه بگذارند ولی در ظرف سال پیش می‌آید و اتفاق می‌افتد چنانچه در همین سال جاری نمی‌دانستیم که مجبور می‌شویم که بطور مساعده و وجه متحرک از بانک يك مبلغی بگیریم و حق المضاربه آن منظور نشده بود و همین سال جاری بعینه مثل سال گذشته است اگر بنا بود مادر سال جاری حق العمل بانک را که از تمام وجوه دولتی که از پایتخت بولایات و از ولایات به پایتخت برای هر کدام يك حق العمل بدهد برای هر حرکتی که پول میکند دولت يك حق العملی بدهد شاید بالغ بر صد و پنجاه هزار تومان، دویست هزار تومان می‌شد و فرع این پولها یعنی حق المضاربه اش مبلغ کلی عاید می‌شد و علاوه بر این با بانکهای دیگری غیر از بانک ملی هم کارهای دیگر داشت و به آنها هم حق العمل میداد در صورتیکه برای توضیح عرض میکنم که مطلب روشن باشد امسال ما این صد و پنجاه هزار تومان را گذاشتیم در بودجه کل و اگر يك کار فوق العاده نمی‌کردیم این صد و پنجاه هزار تومان کافی نمی‌شد بلکه تا دویست هزار تومان میرسید. آن کار این بود که تا اواخر سال داخل مذاکره شدیم با بانک ملی و با ما مساعدت کرد و قرار گذاشت که بطور مقطوع حساب کند و هر حق العملی را دانه دانه حساب نکند و از اول سال تا آخر سال

يك مبلغ مقطوعی (هشتاد هزار تومان) بگیرد برای آن حق العمل. و برای مساعده وجه متحرک اینها هم شاید پانزده هزار تومان شانزده هزار تومان بیست هزار تومان داشته باشیم برای سایر بانکها هم همین امسال که نمی‌توانستیم کاری بکنیم اگر این قانون را اصلاح نکنیم. عوض اینکه عبارت حق العمل بانکهای مختلف و حق المضاربه وجوه دولتی نوشته باشیم فقط يك لفظ نوشته شده است «حق العمل بانک ملی» یعنی اگر بانکهای دیگر حق العمل و فرع داشته باشد بموجب این قانون نمی‌توانیم بدهیم برای اینکه لفظ حق العمل بانک ملی نوشته شده. این قانون از سر تا پا يك اصلاح و يك صورت قانونی است مقصود از حق العمل بانک ملی حق العمل بانکهای مختلفه و متفرقه و فرعی است که بان تعلق گرفته است در سال گذشته اصلاً بانک خودش اخذ میکرده است برداشت میکرده، فقط در آخر سال در واسطه سال خزانه بعد از آنکه بحساب هایش رسیدگی کرده دید مبلغی که از پارسل از همه جهت منظور شده هشتاد هزار تومان بوده و بانک چهار و هشت هزار و نه تومان پیش از آن حق العمل برداشته است یعنی حقاً برداشته و هفتاد و دو هزار و نهصد و چهل و نه تومان پیش از آنچه که در بودجه منظور شده حق المضاربه برداشته علاوه بر این پارسل يك میلیون و هشتصد هزار تومان وجه متحرک ما مساعده از خود بانک گرفته بودیم. آنچه که از خود بانک پارسل حق المضاربه گرفته بودیم و حساب شده بود تا آخر سال این بود غیر از آن هشتاد هزار تومان یعنی آنچه که بیشتر اخذ کرده بود ولی این بنده يك میلیون و دویست هزار تومان را در ظرف امسال بتدریج دادیم آنوقت فرعی که در امسال با و تعلق میگرفت چون چیزی بود که از بودجه سال ماضی باید بدهیم برای آنکه چیزی بود که در سال گذشته اخذ شده بود و اصولاً شاید نمی‌توانستیم در سال گذشته بدهیم اگر این قانون نگذرد پس در سال گذشته علاوه بر آن هشتاد هزار تومان که در بودجه برای فرع و حق العمل منظور شده بود چهل و هشت هزار و سی و نه تومان بیشتر حق المضاربه به آن تعلق گرفته بود پارسل هفتاد و دو هزار و نهصد و چهل و نه تومان بیشتر از حق المضاربه سال گذشته اش بود و در

همین امسال هم بقرض پارسال بیست و شش هزار و سیصد و چهل و هفت تومان حق المضاربه تعلق گرفته است. این است که دولت از مجلس اجازه می‌خواهد که باین عبارتی که نوشته شده احتساب و پرداخت را اجازه بدهد. یعنی آن دوتای اول را که خود بانک اخذ کرده باید قانونی کرده احتساب کنیم و آن سومی را هم که بامسال تعلق می‌گیرد باید از جوه بقایای سال گذشته که هنوز دوره عملش منقضی نشده است و همین امسال وصول می‌شود در همین جا محسوب بکنیم. این يك مطلب. مطلب دوم که قبلاً توضیحش را عرض کردم صد و پنجاه هزار و پانصد تومان اعتبار حق العمل بانک ملی در بودجه منظور شده در صورتیکه حق العمل همه بانکها را از این جا باید بدهیم و باقی هم می‌آوریم. مطلب مهمش این بود که این حق العملها و حق المضاربه که انحصار نریاک و انحصار دخانیات باشد علیحده است یعنی سرمایه انتفاعی است. می‌گیرند. می‌خرند. و دوباره پس می‌دهند. عایدات دولتی علیحده است. سرمایه انتفاعی و تجارتنی علیحده است آنرا از جیب خودشان می‌دهند ولی این صد و پنجاه هزار تومان چون در بودجه ذکر نشده است باید قانونی شود. عمده مطلب و مقصود تمام از این لایحه قانونی کردن آن چیزی است که در بودجه صریحاً اظهار نشده بود و ما مجبور بودیم که برای همه اینها تشریفات قانونی بعمل آورده باشیم والا حق نداشتیم بدهیم. جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - مذاکرات کافی است؟ (اظهار شد - بلی)

اسامی رأی دهندگان:

آقایان: حیدری - رهنما - بیات - مسعود خراسانی - طالش خان - حسنعلی میرزا دولتشاهی - ملک مدنی - میرزا صادق خان اکبر - سهراب خان ساکینان - ارباب کیخسرو شاهرخ - دادور - امیر تیمور - دربانی - لایقوانی - میرزا حسینخان افشار - طهرانی - کفائی - حبیبی - ابوالحسن خان پیرنیا - ارگانی - قنصلی خان بختیار - دستانی کرمانی - دکتر عطاءالله خان سیمی - شریفی - حاج میرزا حسینخان فاطمی - خواجوی - رهبری - مجد ضیائی - دکتر شیخ - نفة الاسلامی - مؤید احمدی - دکتر طاهری - اسکندری - افسر - میرزا محمد حسین نواب - مصدق جهانشاهی - بیات ماکو - امیر عامری - منجبر فرمند - دکتر ملک زاده - فرشی - سید کاظم یزدی - رضا قلینخ باستانی - امیر ابراهیمی - فتح الله خان نرونی - دکتر لقمان - فتوحی - میرزا محمد علیخان تربیت - محمد علی میرزا دولتشاهی - ملک آرائی - اعتبار - ملک زاده آملی - یاسائی - ناصری - میرزا سید محمد محیط - میرزا احمد خان صفاری - دکتر احتشام - مقدم - مفتی - میر سید احمد بهبانی - میرزا یانس - امیر دولتشاهی - طباطبائی دیا - مولوی - محمد تقی خان اسعد میرزا محمد خان وکیل - لاریجانی - دبیر سهرابی - طباطبائی وکلی

مزروعی‌شان را بفروشد بنده عرض می‌کنم چرا منحصر کرده اید با ملاک مزروعی و سایر غیر منقول را مشمول نکرده اید ما يك معاهداتی بسته ایم با دول خارجی استدلالات آقایان را هم البته بنده در موقع خودش رد نمی‌کنم و معاهداتی داریم با دول و این لایحه برطبق معاهده پیشنهاد کرده اند این معاهده البته تمام نکاتش تمام مندرجاتش باید رعایت شود ما اگر این جا برخلاف مدلول آن معاهده مذاکره کنیم يك دلیلی خواهد شد که آنها هم يك مخالفت هائی بر ضرر ما بکنند و بگویند که این شرط عملاً در سابق لغو شده است زیرا در مجلس این طور گفته شد ما در هر حال باید دقت کنیم که مدلول معاهدات عملی بشود و در معاهدات ذکر شده است که اتباع خارجه فقط خانه و دکان باندازه لزوم داشته باشند ممکن است حالا آنها املاک مزروعی داشته باشند و علاوه بر ملک مزروعی ممکن است مستغلات شهری زیاد داشته باشند و اجازه بدهند اگر ضرری از حیث املاک مزروعی متصور میشود البته در شهری بیشتر است. (گازرونی - بلی بیشتر است - قوی تراست) این است که توافقی این معاهدات بقوت خودش باقی است بایستی مطابق آنچه را که آنها علاوه بر مقررات و عهود مالک املاک غیر منقول هستند دولت باید اینها را بخرد. فراموش نکنید ما با دولی طرفیم که آنها اصلاً استملاک را در رژیم خودشان قبول ندارند ولی در مملکت ما میل دارند ملک داشته باشند حالا منحصر نیست بانها. دیگران هم که در مملکت خودشان استملاک دارند همان طور که در عهود با ما قرار گذاشته اند ما هم باید قبول کنیم و علاوه بر آن را اعم از آنکه املاک مزروعی باشد با مستغلات شهری خانه کاروانسرا دکان علاوه بر احتیاجات شخصی خودشان باشد نباید قبول کنیم. باید مطابق این قانون و بهمین شرایط دولت یا باید خریداری کند یا مزایده گذارد البته مطابق شروطی که ضرر آنها هم نباشد بطوری باشد که آنها ملکیشان را بقیمت معین بفروشند و پولشان

را بگیرند و طوری نباشد که بیش از اندازه معمولی دارای مستغلات چه در شهر چه در خارج باشند

گازرونی - صحیح است

وزیر عدلیه - بنده با نماینده محترم کاملاً موافقم که معاهده باید مراعات شود و بطور قطعی هم امروزه خیلی مواظبیم آنچه که قرار است بشود و تخطی کسی نکند و معاملاتی که میشود خارج از حدود عهدنامه نباشد بطوری که حتی در قسمت های ثبت که بنده اطلاع دارم میدانم که از تملک حتی از چیزهائی که وثیقه است جلوگیری میشود و ثبت نمی‌کنند لایحه که آمده است (اگر درست عرایض جلسه قبل در خاطر نماینده محترم باشد) برای تسویه امور گذشته است برای این است که يك عمل هائی بر خلاف مقررات شده است ما امروز آمده ایم يك لایحه آورده ایم از برای آن قسمتی که بیشتر از برایش فوریت قائل بودیم يك قسمت از املاکی که در دست خارجی ها بوده آنها را آمده ایم بموجب يك لایحه درست کرده ایم در قسمت دیگر دولت مشغول مطالعه است و البته او را هم پس از مطالعه پیشنهاد خواهد کرد و تکلیفش را معین خواهد نمود بنده خیال می‌کنم حالا همین اندازه که ما لایحه اش را آورده ایم خوب است تکلیفش معلوم شود قسمت های دیگر را می‌گذاریم برای بعد و در موقع خودش البته تقدیم مجلس خواهد شد جلسه قبل بنده با يك عده از آقایان کشمکش داشتیم در اینکه چرا اصلاً محدود کرده ایم حالا آقا میفرمایند چرا سایر قسمت‌ها را نیارده اید در این جا بنده برای اینکه هیچ سوء تفاهمی نشود عرض می‌کنم این قسمتی که فعلاً مطالعه شده خوب است تکلیف قطعیش معین شود بعد قسمت های دیگر را هم در موقع خودش خواهیم دید

رئیس - آقای طباطبائی دیا

طباطبائی دیا - مخالفت بنده یکی از این نقطه نظر

بود که آقای فهیمی فرمودند و آقای وزیر عدلیه توضیح دادند و یکی هم این بود که این جا نوشته شده « صورتی

بدفتر محکمه بدایت داده شود. در صورتیکه حقیقتاً این از وظیفه دفتر بدایت خارج است و چیزی نیست که مربوط بقاضی یا حاکم بدایت باشد در قانون تابعیت که سابقاً گذشته در آنجا هم رجوع بپارک شده این جا هم عقیده بنده این است رجوع بپارک شود بهتر از محکمه است پیشنهادی هم عرض کرده ام.

وزیر عدلیه - چون پیشنهاد داده اند بنابر این به عقیده بنده بهترین است که در کمیسیون در پیشنهاد مذاکره کنیم
رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - عرض میکنم بنده از اول تا آخر دقت کردم به بینم چه دلیلی دارد در موضوع خرید املاک مزروعی بر طبق عهود و مقررات ماسکه تا حالا هم جاری است اتباع خارجه حق خریداری ندارند چون حق خریداری ندارند مالکیت برای آنها وجود پیدا نمیکند من تصور میکنم بموجب این قانون ما مالکیت آنها را تصدیق میکنیم بعد يك ترتیبی قائل میشویم که مقوم برود و اگر پول ندادیم ملک در دستش باشد و استفاده کند پس بنده می توانم تعبیر کنم این لایحه را باین که این لایحه تثبیت میکند مالکیت آنها را در املاک مزروعی برخلاف عهود و مقررات گذشته و جاریه ما. این یکی و ثانیاً راجع با املاک غیر مزروعی که این جا مسکوت عنه مانده است اگر چه حضرت آقای وزیر توضیحاتی دادند و باند منتظر باشیم که لایحه اش بیاید لکن چون بنده يك پیشنهادی تهیه کرده ام در همین موضوع که املاک غیر مزروعی هم بعقیده بنده اگر غیر محدود باشد ناچار خودشان نتوانند خریداری بکنند ممکن است خطرش بیش از املاک مزروعی باشد بنابراین البته بایستی محدود باشد و دولت کاملاً مواظب باشد این است که بنده پیشنهاد کرده ام با اجازه وزارت داخله در حدود احتیاج و مشاغلی که دارند اتباع و مؤسسات خارجی می توانند دارای املاک غیر مزروعی باشند. پیشنهاد را میدهم البته در کمیسیون مورد دقت خواهد شد.

بشد بلی ماده اگر اینطور باشد بنده موافق عرض کردم با اساس لایحه مخالف نیستم عرض کردم موافق هستم باین ترتیب ولی اگر در کور کرمان فرض فرمائید اجنبی ملک داشته باشد یا فرض فرمائید خوار و راین با نقاط مختلفه این مملکت چه مخالفتی ما با او داریم يك آدمی است زراعت میکند دولت هم قوی است و کاملاً می تواند حقوق خودش را حفظ بکند و اگر برخلاف کاری کرد کاملاً جلوش را بگیرند مادلیل ندارد که جلو او را بگیریم بگوئیم زراعت نکن يك مطلب این است یکی این است که آقای مخبر محترم اظهار داشتند که چون سابقاً بعضی از اتباع ایران از ضعف دولت استفاده کرده اند و املاک خریداری کرده اند و بعد رفته اند تبعه خارجه شده اند و آنها دارای املاک می هستند که حالا دولت صلاح نمیداند در دست آنها باشد بنده عرض می کنم بیخشیه معذرت میخواهم این دست خود دولت است بهیچکس مربوط نیست بنده آدمی را بشما نشان میدهم ملکش را دولت تصرف کرده است مقتدر هم بوده البته دولت خوب کرده گفتند تو تبعه خارجه هستی و حق نداشتی مطابق عهود و معاهداتی که شده است ملک مزروعی داشته باشی بعد آمده است درمرکز شکایت کرده است بوزارت مالیه وزارت مالیه گفته است تو تبعه ایران شو ما ملک را پس میدهم یکسال هم اینجا دویده تبعه ایران شده بعد از آنکه تبعه ایران شده بالاخره میگویند يك وقتی فلان بود ما حالا میخواهیم فلان کار را بکنیم اگر چنانچه آقای مخبر محترم که اظهار داشتند برای این است که آنها دست از تبعیت خارجی بکشند و همان تبعیت سابق خودشان را پیدا بکنند این مانعی ندارد وقتی دولت عدالت را منظور کرد حقیقه با تبعه خارجی با مردم طوری رفتار کرد که حقوقشان محفوظ بماند بنده قول میدهم یک نفر از مسلمانهای داخلی تبعیت اجنبی را قبول نکنند و همه بیایند تبعیت ایران را قبول بکنند سابق چه جهت داشت برای این بود که آنروزی که میرفتند تبعه خارجه میشدند تصدیق میکنید خود آقای وزیر عدلیه تصدیق میکنند که حقیقه هیچ چیزشان محفوظ نبود اگر ملکشان بود مورد تعرض و چپاول بود اگر حقوقشان بود کسی نبود رسیدگی کند ولی امروز که الحمدالله اینطور نیست نه چپاول است

امروز دارند آنرا چکار باید کرد؟ این يك قسمت و اما راجع بقسمت دوم که قبلاً نماینده محترم دیگری فرمودند و بنده جوابی عرض کردم دیگر جوابی عرض نمی کنم پیشنهادی هم آقا دادید می آید در کمیسیون در آنجا تکلیفش معلوم می شود بعد هم در مجلس مطرح می شود

رئیس - آقای روحی

روحی - عرضی ندارم

رئیس - آقای طهرانی

طهرانی - عرض میکنم چون ماده اول مطرح است بنده باز می توانم در کلیات این لایحه صحبت بکنم جلسه گذشته آقای مخبر محترم به بنده ایراد وارد کردند که شما در اساس موافق بودید حق نداشتید در کلیات صحبت کنید بنده درست است در اساس موافق ولی يك تفصیلی قائل بودم چون يك روزی همانطور که آقای وزیر عدلیه هم اظهار فرمودند شاید بواسطه ضعف دولت یا جاهاتی که همه میدانیم نمیشود مسائل را سرباز صحبت کرد و مطلب راحل کرد امروز الحمدالله آن نگرانی را نداریم ما میخواهیم بگوئیم که مقتدریم میتوانیم حقوق خودمان را حفظ کنیم میتوانیم بمقاصدمان برسیم اساساً بنده این را حقیقتاً ناچار فهمیدم البته املاک مزروعی که اتباع خارجه در يك مملکت نباید داشته باشند برای يك مصالحی است برای يك مفاسدی است فکر میکند دولت که اگر دارای ملک مزروعی باشند ممکن است يك مفاسدی يك چیزهایی یا سیاستاً یا از حیث منافع مملکت يك ضرری بمملکتش متوجه بکند جلو او را بگیرد همینکه این طور شد آنوقت دلیل ندارد يك ماده پیشنهاد کنیم که کلیتاً در کور حوض سلطان یا در جندق و بیابانک هم اگر یکی از اتباع خارجه يك ملک مزروعی داشته باشد ما مجبور شویم آنرا تقویم بکنیم و از او بخریم خیر ما میتوانیم اینجا از نقطه نظر صلاح مملکت يك ماده را اینطور تنظیم کنیم که سی فرسخ چهل فرسخ و پنج فرسخ هر حدی که می دانیم برای ما مصلحت است در سرحدات مملکت اتباع خارجه حق نداشته باشند ملک مزروعی داشته باشند چه ملک غیر مزروعی چون از نقطه نظر سیاست و مصلحت مملکت صلاح هم نیست مقتضی هم نیست که در حدود مملکت اتباع خارجه دارای ملک

نه چیزی و عدلیه هم منظم است و اگر کسی بکسی تعدی بکند توی سرش میزنند جلوی تعدیش را میگیرند پس بنا بر این هیچ جهتی ندارد که يك تبعه ایرانی مسلمان که تبعه ایران بوده حالا تبعیت ایران را قبول نکند خیر قبول میکند این است که بنده در ماده اول بکلی مخالفم که بطور کلی قید شود که در مملکت ایران هر کس ملك مزروعی از اتباع خارجه دارد دولت برود آنرا بان کیفیتي که نوشته شده است که بمحکمه بنویسد بعد تقویم شود و چه شود و چه شود که آنها را هم بنده تقریباً در جلسه قبل عرض کردم حالا هم بطور خلاصه عرض میکنم عملی نیست مقوم برود و تقویم بکند بعد دولت بخرد اگر نخرید دست او باشد مثل ملکي است که نودونه ساله ما بکسی اجازه بدهیم و اما اینکه آقای فیهمی اظهار داشتند عقیده شان این بود که علاوه بر ملك مزروعی مستغلات هم حق ندارند دولت آنها را هم بخرد بنده از آقای فیهمی سؤال میکنم ما آخر هم باید این را فکر بکنیم که در خارج از تهران هم کوردها ایرانی هستند و سکونت دارند، دارای املاک، دارای مستغلات هستند ما يك قانونی که اینجا وضع میکنیم باید فکر بکنیم که همینطور در ممالک خارجه ممکن است هموطنان ما هم کیشان ما در آنجا مبتلا شوند در بین النهرین سیصد هزار نفر ایرانی است و اکثر اینها دارای مستغلات هستند خوب اگر بنا باشد ما برای صد هزار تومان دو بیست هزار تومان مستغلاتی که در دست اتباع خارجه است این کار را بکنید حقوق آنها را چه جور حفظ میکنید. مطابق معاهدات متقابل آنها هم حق دارند که ملك آنها را از دستشان بگیرند مستغلات آنها را از دستشان بگیرند آنها را باید رعایت کرد البته هر چیزی را که مصلحت مملکت ایجاب میکند و مقتضی است ما با کمال میل موافقیم و رای میدهیم با شما همراهیم اما وقتی مصلحت مملکت ایجاب نکند که فرض بکنید يك خارجی در ورامین زراعت بکند خوب بکند چه ضرری بمملکت دارد چه میتواند بکند الحمد لله مقتدر هستیم و همه جور جلوگیری میکنیم. بلی بنده تصور میکنم که این ماده اول اگر اینطور اصلاح بشود که فائل بشوند در سرحداث بیست فرسخ سی فرسخ هر قدر که دولت صلاح میدانند

قید کند که دارای ملك نباشند وسیله تقویم و مقوم و سر مقوم و اینها هیچکدام عملی نیست اینها عقیده ام این است که دولت را بزحمت میاندازد بمحظور میاندازد ممکن است بيك محظورات زیادتری گرفتار بشود شما امروز بيك ملكی را میخواهید بفروشید يك قیمتی دارد بخواهید پول بگیری ولی اگر نخواهید مقوم معین کنید بيك ملك بیست هزار تومانی را صد هزار تومان قیمت میکنند اما کسی خریدار نمیشود اما امروز که بخواهند بخرند همان ملك صد هزار تومانی را به بیست و پنج هزار تومان بشما میدهند

وزیر عدلیه - بنده بری شب قبل وقتیکه آقای طهرانی بیاناتی فرمودند دایر بمخالفت با این لایحه متأسفانه از جلسه خارج شده بودم و آقای مخبر جواب داده بودند و درست اطلاع ندارم از جوابهایی که آقای مخبر دادند بنده اگر گفته باشند (چون از فرمایشات آقای طهرانی همچو استنباط کردم که آقای مخبر گفتند این لایحه را می آوریم برای اینکه اتباع ایران که ترك تابعیت کرده اند بواسطه این لایحه مجبور شوند بیایند دوسریه قبول تابعیت بکنند) اگر اینطور بوده است این نظر دولت نیست و دولت ایران هیچوقت چه مطابق مقررات سابق چه مقررات فعلی یکسفر ایرانی را بدون اجازه خودش قبول نمیکند که ترك تابعیت کند بنا بر این اگر بيك کسی ترك تابعیت بکند ما او را باین سمت نمیشناسیم و او را ایرانی میدانیم و با او طوری عمل میکنیم که باید که نفع ایرانی عمل میشود با این تفاوت که مطابق قانون تابعیت که الان بهش عمل شده املاک غیر منقول او را بمزایده میفروشیم پس هیچ الزام و اجباری نداشتیم و لایحه هم از این نقطه نظر نیست این را برای رفع سوء تفاهم و برای اینکه نظر دولت طور دیگری تعبیر نشود عرض کردم. اما راجع باصل این لایحه که آقای طهرانی میفرمایند چه ضرری دارد اگر در کویر کرمان کسی ملك داشت بلی آقا در کویر کرمان بيك کسی پیدا شده و آمده است و بيك پول مفتی داشته است برود در کویر کرمان برود آنجا ملك بخرد چه ضرر دارد فرض بفرمائید در چندق اما دهش هم خیر شوره زار هایش

(خنده نمایندگان) والبته اگر اتفاقاً بيك همچو چیزی بود بيك قدری ممکن بود که عقیده تان نزدیک باشد چون آنرا ما املاک مزروعی هم حساب نمیکنم معمولاً (کازرونی شق ثالث حساب کنید) ولی در هر حال صحبت در سربك مسئله است ممکن است دولت ایران بيك روزی دیر بازود مصلحت هم بداند بیاید و بيك اجازه بدهد که اتباع خارجه پیش از آنچه امروزه اجازه دارند دارای املاک غیر منقول بشوند و لیکن بيك کارهایی که برخلاف ترتیب شده است این کارها را نبایستی گفت چون برخلاف ترتیب شده و بهش توجه نشده این همینطور بماند. این اصل را نباید قبول بکنید. بنده عرض میکنم آقا شما که تشریف آورده اید در بنده منزل و آنجا بدون اجازه من در بيك اطای رفته اید نشسته اید از شما خواهش میکنم که از اینجا تشریف ببرید بعد هم ممکن است بيك رفته دعوت از برایتان بفرستم آنوقت تشریف بیاوید این دو مسئله را از هم باید جدا کرد بهم مخلوط نکنید. (کازرونی - املاک غیر مزروعی هم باشد) عرض کردم پیشنهاد آقا را که بنده با دست خودم آوردم و دادم بمقام ریاست (خنده نمایندگان) پس گمان میکنم در این قسمت خود آقای طهرانی هم توجه بفرمایند حق بدهند آقای طهرانی رفته اند روی بيك اصلی بنده دارم صحبت میکنم روی بيك عملی آقای طهرانی دارند صحبت میکنند بیشتر از آنچه بنده گفتگو میکنم بیشتر از گذشته آقای طهرانی میگویند چه ضرر دارد این مملکت آباد شود بواسطه سرمایه و علم خارجی بنده عرض میکنم بيك خارجی هائی که بر خلاف بيك ترتیبی آمده اند و بيك املاک مزروعی دارند آن املاک باید از دستشان گرفته شود (صحیح است) برای اینکه عادت پیدا نشود که بگویند در این مملکت بيك چیزی هم که برخلاف قرار و ترتیب است اگر باو عمل شد بگویند سابقه شده و باید عمل شود. شما با این نظریه بنده مخالفید آقای طهرانی؟ (طهرانی - خیر) پس بنا بر این موافقید حالا که موافق شدیم بر میگرددیم

راجع به این قسمتی که مربوط باین لایحه است بجهت اینکه فرمودند موافقت در این اصل موافقت بر کردیم باین قسمت که مقوم چطور چون حالا صحبت بمخالفت با اساس نیست حالا صحبت این است که مقوم معین کردن عملی هست یا خیر آقای طهرانی میفرمایند عملی نیست بنده عرض میکنم عملی و بالاتر از عملی است کاری است که هر روز در این مملکت میشود آقا اتفاقاً از آن اشخاصی هستند که با طبقات مختلفه مردم حشر دارند اشخاصی را میشناسید که بدهکار هستند اشخاصی را میشناسید که طلبکار هستند در عدلیه سروکار دارند محکوم میشوند ملکشان را چه جور میفروشند؟ مقوم میآورند بمزایده میگذارند همین عملی است که هر روز میشود چطور شد که در مورد دولت این کار ممکن نیست چطور است که وقتی آمدیم بيك ملکي را امروز تقویم کنیم نمیشود در صورتیکه هر روزه ده تا بیست تایش تقویم و عملی میشود در نقاط مختلفه مملکت پس بنا بر این تصور میکنم بواسطه این است که درست توجه بقضیه نشده والا خودشان میدانند که سهل ترین کارها تقویم و فروش املاک است بيك مطلبی را آقای طهرانی در قسمت آخر فرمودند که بنده نمیخواهم وارد بشوم و هیچ هم منتظر نبودم ایشان این فرمایش را بکنند مسئله اینکه در بین النهرین ایرانیها زیاد هستند و املاکی دارند و با آنها چه میکنند عرض میکنم قسمت اینکه حقوق اتباع ایران در خارجه چه جور است بنده خیال میکنم شما امروز بدون نگرانی زیادی میتوانید واقعاً بدولت اعتماد داشته باشید (صحیح است) گمان میکنم شما فکر نکنید که دولت این فکر را نمیکند (صحیح است) آرزوی و آن ساعت که در بین النهرین قرار گذاشتند که هیچیک از اتباع خارجه حق ندارند ملك داشته باشند مال ایرانی ها هم مثل دیگران بموجب قانون داخلی خودشان حق دارند ولی وقتی که نباشد بدیگران اجازه داده میشود صرف نظر از اینکه از چه مملکت هستند در

آن صورت نمیتوانند بیابند بگویند که بایرانی ها اجازه داده نمیشود ملك داشته باشند بیش از این نمیخواهم وارد در این موضوع بشوم بحث در این هم نمیکنم و قطع هم داشته باشید که دولت مواظب خواهد بود که حقوق اتباعش در هر جای دنیا باشند حفظ بشود (صحیح است)

کازرونی - احسن

جمعی از نمایندگان - مذاکرات کافی است

رئیس - پیشنهادات قرائت میشود:

پیشنهاد آقای فهیمی

بنده پیشنهاد میکنم ماده اول بطریق ذیل اصلاح شود. ماده اول - هر تبعه خارجه مكلف است در ظرف سه ماه از تاریخ اجرای این قانون صورت املاك مزروعی و سایر اموال غیر منقول خود را که علاوه بر مقدار مقرر در عهود است با تعیین محل و مشخصات ... الخ.

پیشنهاد آقای طباطبائی دیبا

پیشنهاد مینمایم سطر دوم ماده اول بترتیب ذیل اصلاح شود

صورت املاك مزروعی را که مستقیم یا غیر مستقیم تملك نموده اند با تعیین محل و مشخصات آن به پارکه بدایتی الی آخر.

پیشنهاد آقای فتحعلی خان بختیار و کازرونی

تبصره دوم را بماده اول پیشنهاد میکنم هر يك از اتباع و مؤسسات تبعه خارجی میتوانند باندازه احتیاج مشاغل خود با اجازه وزارت داخله دارای املاك غیر مزروعی باشند.

رئیس - ماده دوم قرائت میشود:

ماده دوم - رئیس محکمه بدایت پس از وصول صورت مذکور در ماده ۱ مقومی را که از طرف اداره مالیه محل برای تقویم املاك به محکمه معرفی میشود مأمور خواهد کرد بمقومی که از طرف دارنده ملك معین گردید ملك را تقویم نمایند

رئیس - آقای مؤید احمدی

ولی این ملازمه داشت بایک تشریفاتى که باعث بطوء جریان است برای آنکه آنوقت لازم میشد که رئیس محکمه بدایت پس از آنکه این اظهاریه تبعه خارجه باو رسید يك اخطاریه بامین مالیه بفرستد که شما هم مقومتان را معین کنید و اگر گفته میشد که برای هر موضوع خاصی محکمه مكلف است اخطاریه مخصوصی بفرستد کارهای زیادی پیدا میشد که موجبی ندارد و همینطور هم توافق شد در کمیسیون بین اعضاء که همین مقدار این عبارت از نقطه نظر امر به مأمورین مالیه امر قانونی کافی است و از نقطه نظر نظامات اداری وزارت مالیه دستور میدهد بامین مالیه که بموجب این قانون شما مكلفید بطور کلی يك مقومی داشته باشید آنوقت هر وقت يك چنین قضیه می آمد آنوقت رئیس محکمه آن مقوم را احضار میکند با مقوم طرف و الا غیر از این عملی نیست اگر بخواهید برای هر موضوع خاصی يك مقوم خاصی معین شود از طرف مالیه و بالاخره يك ابلاغات و اخطاراتی بشود يك اشکالاتی تولید میشود و عملاً هم دیده شده است که مالیه يك مقومی همیشه دارد برای کار های خودش.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

رئیس - تبصره پیشنهادی آقای مؤید احمدی قرائت میشود:

تبصره ۲ - پس از آنکه متصرف ملك مقوم خود را معرفی نمود دفتر محکمه بدایت بمالیه محل کتباً ابلاغ نموده که مقومی را در ظرف ۵ روز به محکمه معرفی نماید

رئیس - ماده سوم قرائت میشود:

ماده سوم - اگر در تعیین قیمت ملك بین مقوم مالیه و مقوم دارنده ملك اختلاف نظر باشد مقومین بتراضی یکنفر سر مقوم تعیین خواهند نمود و در صورت عدم تراضی رئیس محکمه ومدعی العموم بدایت سر مقوم را معین خواهند کرد.

تقویم سر مقوم در حال معتبر وقاطع خواهد بود
رئیس - مخالفی نیست؟ (گفته شد - خیر) ماده چهارم قرائت میشود:

ماده چهارم - هر ملك مزروعی که دارنده آن در مدت مقرر بتکلیف مذکور در ماده اول عمل ننمود بوسیله مقومی که از طرف رئیس محکمه و مدعی العموم معین میشود تقویم خواهد شد در اینصورت دارنده ملك حق هیچگونه اعتراضی بتقویمی که بعمل آمده نخواهد داشت مفاد این ماده در مورد ملكی نیز مجری خواهد شد که مقوم معرفی شده از طرف دارنده ملك از تقویم خودداری نکند.

رئیس - آقای کازرونی

کازرونی - بنده استدعا میکنم ...

رئیس - یکتقدیری تامل بفرمائید عده کافی نیست

کازرونی - چشم

(در اینموقع چند نفر از نمایندگان وارد مجلس شدند)

رئیس - آقایان کازرونی بفرمائید

کازرونی - استدعا میکنم که آقای مخبر محترم يك توضیحاتی بدهند البته در کمیسیون پیشتر دقت شده و

اطرف کار را بهتر دیده اند چه دلیل دارد که در اینجا آمده اند يك خرده کارهایی قائل شده اند برای مالکیت اشخاصی که ملكی را برخلاف عهود مالکند تثبیت کردن برای دولت اشکالاتی ایجاد شده است مقوم و سر مقوم تعیین قیمت و دادن پول و ثانیاً برگرداندن به خود مالك در دست خودش باشد و استفاده کند الی آخر. مقوم ها و سر مقوم ها مثل همیها و سر همیهاست که از طرف وزارت مالیه رفته و چه خساراتی و اشکالاتی برای دولت قائل شدند که تا هذمه السنه بواسطه خساراتی که برای دولت قائل شدند میزنی درست نشد و بعدها هم بنده عرض میکنم که از همین راه میزنی درست نخواهد شد حالا بنده کار ندارم مقومی که معین میکنند از کجا مامیدانیم که واقعاً مطابق واقع تعیین قیمت میکند و آیا دولت تکلیفش هست یا اینکه امکان دارد که يك پول هنگفتی حاضر بکند که هر ملكی که مقومی تقویم کرد پولش را بدهد و اگر نه

برگرداند به صاحب ملك. بنده عرض میکنم که در این ماده و مواد سابقش ما اینطور قائل شده بودیم که مالک این ملك دارنده این ملك تا مدت سه ماه صورت بدهد. سه ماه کم است شش ماه کم است یکسال مکلف است ملکش را بفروشد خودش چه جور بفروشد و اگر در ظرف این یکسال ملکش را فروخت این ملك از ملکیت او خارج میشود و از تصرف او خارج میشود خریدار ملك هزارها است بنده عرض میکنم يك مالی را که دولت بعنوان قاچاق است همینکه گفت حراج می شود ببینید چقدر خریدار پیدا می شود مکرر واقع شده مالی را که بعنوان قاچاق گرفته و حراج میکند گران تر از مالی که در غیر این مورد است خریدار پیدا میکند البته اگر مالک این ملك بخواهد ملکش را بفروشد بطور عادی ملکش را بفروشد و نه مقوم میخواید نه سه مقوم و دولت هم دچار اشکالی نمی شود و نه ثانیاً بخودشان برمیگردد که در دست آنها امانی باقی بماند که استفاده کنند. در ظرف مدت یکسال ملکشان را بفروشد که آسوده شوند بنده خواستم توضیح بدهم که ببینیم چه اشکالی دارد.

مخبر - عرض میشود در قسمت فرمایشات اولشان يك مذاکراتی قبلاً شد و ایراد کردند و آقای وزیر عدلیه جواب دادند راجع باینکه چه باعث شده است که میخواهند تثبیت بکنند مالکیت آنها را اولاً مقصود این نیست هر قدر شما ترتیبی اتخاذ کنید برای سلب مالکیت آنها و برای رفع بد غاصبانه آنها بالاخره يك مقدمه میخواهد که موادی تنظیم شود و از يك جائی شروع شود و منتهی بشود بر رفع بد آنها ابتدا باید يك راه حل مشروع یا غیر مشروع آنرا فرض کرد در یکی از مواد این لایحه است که اتباع خارجه ممکن است دارای ملك باشند بعد باتباع ایران بدهند اگر چنانکه بعضی از آقایان میگویند که مابطور کئی ترتیب اثر بدهیم آنوقت در آن معاملات هم باید تشکیک بشود در صورتیکه دولت باید همچو نظری داشته باشد و البته ندارد يك کسی تبعه خارجه است یکسال

پیش يك ملكی داشته است برخلاف آن معاهدات این املاك را تصرف کرده است و فروخته است به تبعه ایران و الا آن آملك ملك تبعه ایران است اگر شما تشکیک کنید در مقدمه نقل و انتقال آنوقت باید بگوئید این معاملات باطل است در صورتیکه همچو نظری نیست اما راجع به مقومین فرمودید که مقومین مالیه حالشان معلوم است و ممیزی چنین و چنان است بنده بطور کلی تردید نمیخواهم بکنم ممکن است اینطور هم باشد که يك مقومی خوب امتحان نداده باشد و بنده موافقم با این نظریه شما و بعد هم نمی توانم ممیزی بکنم این عقیده بنده هم هست ولی چه باید کرد بالاخره مامورین مالیه همین ها هستند و مقومین و خبره ها که دارند همین ها هستند شما اگر راه دیگری خوب بنظرتان می آید بفرمائید مثلاً خبره و مقوم از مملکت دیگر استخدام کنیم و راه دیگری میدانید پیشنهاد کنید.

بعضی از نمایندگان - مذاکرات کافی است.

[۷ - موقع و دستور جلسه بعد ختم جلسه]

رئیس - پیشنهاد شده است که جلسه را ختم کنیم (صحیح است) جلسه را ختم میکنم ولی لازم است که خاطر آقایان اعضاء کمیسیون خارجه را بدین نکته متوجه کنم که دوعهدنامه و تصدیق ملیت دو نفر از اتباع دولتی که میخواهیم استخدام کنیم متوقف به حضور کمیسیون خارجه است ولی در هفته گذشته هر چه تلاش کردیم کمیسیون خارجه تشکیل نشد از آقایان خواهش میکنم که ایفاء تکالیف خودشان را بکنند و در ساعت هائی که دعوت میکنند بیایند جلسه آتیّه دوشنبه ۲۷ ساعت هفت و نیم (يك نفر از نمایندگان - چه روزی؟) حالا بنده کلمه شب را حذف کردم که اشتباه نشود.

دوشنبه ۲۷ ساعت هفت و نیم دستور بقیه لایحه موجوده و لو ایچی که حاضر میشود .

[مجلس ساعت ده و نیم بعد از ظهر ختم شد]

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

متمم بودجه سال ۱۳۰۹ مجلس شورای ملی

ماده واحده - برای تمه مخارج سال ۱۳۰۹ مجلس شورای ملی مبلغ هفتاد هزار تومان از محل صرفه جوئی بودجه ۱۳۰۹ مملکتی بمباشرت مجلس شورای ملی اعتبار داده میشود که از وزارت مالیه دریافت دارد.

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه شانزدهم بهمن ماه یکهزار و سیصد و نه شمسی بتصویب مجلس

شورای ملی رسید

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

اجازه معافیت اشیاء وارده جهت دفع ملخ بوسیله مأمورین دولت شوروی از مالیات راه و حقوق و عوارض گمرکی

ماده واحده - وزارت مالیه مجاز است ادویه و اشیائی را که از اول اردیبهشت تا پانزدهم تیر ماه ۱۳۰۸

بنوسط مأمورین دولت شوروی برای دفع ملخ وارد شده از مالیات راه و حقوق و عوارض گمرکی معاف نماید.

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه شانزدهم بهمن ماه یکهزار و سیصد و نه شمسی بتصویب

مجلس شورای ملی رسید

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر

قانون

راجع به حق العمل و حق المضاربه و جوه دولتی در سنوات ۱۳۰۸ و ۱۳۰۹

ماده واحده - بوزارت مالیه اجازه داده میشود که :

اولاً - مبلغ صد و چهل و هفت هزار و سیصد و سی پنجم تومان و هشت قران و یکصد دینار بشرح ذیل :

۱ - مبلغ چهل و هشت هزار و سی و نه تومان و چهار قران مبلغی که بیش از اعتبار ۱۳۰۸ حق العمل داده شده

۲ - مبلغ هفتاد و دو هزار و نهصد و چهار و نه تومان و سه قران و ششصد دینار مبلغی که بیش از اعتبار

۱۳۰۸ حق المضاربه داده شده .

۳ - مبلغ بیست و شش هزار و سیصد و چهل و هفت تومان و یانصد دینار حق المضاربه را که در سال ۱۳۰۹

برباقیمانده حساب ۱۳۰۸ خزانه داری کل تعلق گرفته از اعتبارات بودجه ۱۳۰۸ وزارت مالیه احتساب یا پرداخت نماید .

ثانیاً - از محل یکصد و پنج هزار تومان اعتبار حق العمل بانك ملی مصوب در بودجه ۱۳۰۹ مملکتی

کلیه حق العمل و حق المضاربه و جوه دولتی را در بانکها بپردازد

ثالثاً - حق العمل و حق المضاربه قسمتی از جوه دولتی را که مربوط بمؤسسات انحصار دخانیات است

از محل اعتبارات بودجه ۱۳۰۹ مؤسسات مزبور تأدیه نماید .

این قانون که مشتمل بر يك ماده است در جلسه شانزدهم بهمن ماه یکهزار و سیصد و نه شمسی بتصویب

مجلس شورای ملی رسید .

رئیس مجلس شورای ملی - دادگر